

vraagpunt van geneeskundige zedeleer aan een commissie. Bij sommige zal ook wel de overweging hebben gegolden van de moeilijkheid, die het hoofdbestuur telkens ondervindt bij het voltallig maken van Maatschappij-commissies en de jammerlijke onthouding, die de leden der Maatschappij plegen aan den dag te leggen, wanneer zulke commissies op hun medewerking een beroep doen.

Het laatste voorstel had betrekking op den jaarlijks af te leggen eed voor het verrichten van doodschouw. De vergadering meende met het hoofdbestuur, dat, waar zoo vele ernstiger fouten onze geneeskundige wetgeving aankleven, dit punt niet al te sterk op den voorgrond mag worden geplaatst.

Ten slotte zij vermeld, dat als nieuwe hoofdbestuurders zullen optreden de heeren ALI COHEN, RENSSSEN EN VAN DAM. De laatste werd gekozen bij herstemming met den heer STIGTER.

Hiermede was deze zeer belangrijke vergadering ten einde. Het is hier zeker de plaats, hulde te brengen aan den heer KOUWER, die twee jaren lang het schip der maatschappij op allergeukkigste wijze heeft bestuurd. Twee jaren van grooten arbeid! — ik denk aan de crisis op Oranje Nassau's Oord, de herziening van statuten en reglement, de ontwikkeling van het stelsel der bindende besluiten in zake ziekenfondsen — voorwaar, hij heeft aanspraak op heel wat méér dank, dan zij wel vermoeden, die hem alleen als voorzitter der algemeene vergaderingen hebben gewaardeerd. H. BURGER.

Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst.

OPENINGSREDE

uitgesproken in de algemeene vergadering der Ned. Maatschappij tot bevordering der geneeskunst te Rotterdam, 6 Juli 1908.

DOOR DEN VOORZITTER

Prof. Dr. H. J. KOUWER.

Sedert onze vorige algemeene vergadering heeft de maatschappij verliezen geleden, die smartelijk worden gevoeld in ruimen kring. Velen zijn er heen gegaan, om niet weder terug te keeren in ons midden: zoo menig goed vriend, zoo menig belangstellend lid van onze maatschappij heeft, naar ons oordeel, te vroeg de laatste rust gevonden. Het was tot heden geen gewoonte in onze vergadering alle broeders te gedenken, die ons in den loop van een jaar ontvielen: het is ook goed, dat dit geen gewoonte worde; een telkens opnieuw gehuldigde vorm zou afbreuk doen aan den inhoud. In het openbaar eerbiedig zwijgen over onze dooden als regel, bij uitzondering hen herdacht, over wie men niet zwijgen kan!

Mijne heeren, uit uw aller naam wil ik hier herdenken SNELLEN, HOMOET en HAAKMA TRESLING, mannen, die tot in lengte van dagen in ons hart en in de geschiedenis onzer maatschappij zullen blijven voortleven. In éénen adem noem ik hen, maar het zijn te verschillende persoonlijkheden, om hen tegelijk voor u te plaatsen.

Onze maatschappij betreurt SNELLEN's heengaan. Is het omdat wij gewoon waren hem werkzaam te zien deelnemen aan onzen maatschappij-arbeid? De jongeren onder ons antwoorden ontkennend: de jaren van SNELLEN's werkzaamheid als lid van de maatschappij, als lid van het hoofdbestuur, als voorzitter daarvan liggen ver in het verleden. Wat een man als hij, met zoo helder hoofd en zoo groote wilskracht, in dien tijd heeft helpen tot stand brengen, laat zich niet met scherp getrokken lijnen weergeven. Met vaste hand heeft hij ons schip door de stormen gestuurd, in strijd en vrede de eer van onze vlag verdedigd. Als er één orgaan is in onze maatschappij, dat vereenzelvigd is met de eer onzer vlag, dan is het het *Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde*. Vraagt het aan de redactie, wat SNELLEN jaren lang is geweest voor dit tijdschrift, hoe hij de wetenschappelijke en de maatschappelijke verhouding daarvan tegenover de vaderlandsche geneeskundigen heeft gedrongen in een richting, die beiden tot roem en tot nut hebben gestrekt. Warmte en licht geeft de zon, ook al ziet men haar schijf niet: ook buiten het eigenlijke maatschappij-bedrijf om hebben SNELLEN's wijdvermaarde wetenschappelijke naam en SNELLEN's persoonlijkheid geschenen als een zon over onze maatschappij. Hem onder haar leden te tellen, hem te zien werken aan den opbouw der geneeskunde, hem te waardeeren en gewaardeerd te weten, dat is voor de Ned. maatschappij tot bevordering der geneeskunst een rijkdom geweest, is nog een schat, ofschoon het graf zich over hem heeft gesloten.

Anders HOMOET, een der weinigen, die onze maatschappij mochten helpen stichten en haar bloei tot op dezen dag mochten blijven volgen, een der weinigen, wier liefde voor de jonge plant zich bij herhaling op de meest ondubbelzinnige wijze mocht toonen zonder eenig spoor van verflauwing, lang nog nadat het plantje zich tot een boom van groote kracht had ontwikkeld. Herhaaldelijk lid van haar hoofdbestuur, werkte hij even zoovele malen krachtig mede aan haar groei, voor zoover deze bevorderd kon worden van achter de bestuurstafel. Maar ook buiten deze betrekking was zijn geheele leven, zijn geheele persoon één doorlopend schragen van onze maatschappij. Voorbeeld van den betrouwbaren en vertrouwden huisdokter, steeds vooraan, waar het gold de belangen der volksgezondheid te behartigen, een vraagbaak voor allen, die in medische ethica twijfelden over het juiste spoor, als raadsman van het hoofdbestuur aangewezen door zijn jongere vakgenooten, belangstellend in doen en laten van dat hoofdbestuur, waardeerend, wat daar goeds was in den nieuwen stroom, die toch niet strookte met zijn idealen van voorheen, vol vriendelijke

belangstelling in het persoonlijk leven van hen, met wie hij had samen te werken, ziedaar, mijne heeren, den krachtigen man, den beminnelijken grijsaard, het schrandere brein en het warme hart, die gedurende bijna zestig jaren het bolwerk onzer maatschappij hielpen vormen. Met SNELLEN de tweede rijkdom, die ons eigen was, en dien wij vasthouden over de groeve heen!

In dankbare herinnering aan wat zij ons schonken, roepen wij hun toe: rust zacht, wij vergeten u nimmer!

Het doet het hart goed, met trots te mogen gewagen van de mannen, die onze maatschappij, die onzen stand tot sieraad en tot eer hebben gestrekt. Verheffend werkt het, hun beeld als een voorbeeld omhoog te beuren en te volgen, naar gelang van onze krachten. Verheffend en versterkend ook is het, in het heden rond te tasten en stof te verzamelen voor de bevestiging van onze overtuiging, dat wij het tot een eer mogen blijven rekenen, te behooren tot de groote groep, van welke zooveel zegen is uitgegaan over de wereld. Maar gevaarlijk zou het zijn, dit uitsluitend te doen: niet minder toch zal het tot verheffing van onzen stand bijdragen, als wij trachten uit te roeien, wat daarin blaam verdient; de eerste stap in die richting is zeker, vooze plekken aan te wijzen, die behoefte hebben aan en vatbaar zijn voor herstel. Wie deze taak ten opzichte van zich zelve of, — wat soms nog aanlokkelijker schijnt — ten opzichte van anderen onderneemt, behoeft zeker niet te klagen over gebrek aan stof! Mij lacht het toe, mij te bepalen tot voortwerken in de richting, die mijn voorganger op dezen voorzitterstoel insloeg in Groningen, toen hij ons opmerkzaam maakte op onze groote minachting voor de wet, voortspruitend uit onbekendheid daarmede. Het besef dier onwetendheid is ons allen langzamerhand wel eigen geworden; de verontschuldiging hebben wij waarlijk niet al te ver te zoeken. Het meerendeel onzer wordt zoo volkomen in beslag genomen door de praktijk, dat wij maar al te veel oog en oor verliezen voor veel, wat daar buiten gaat, en zeker voor veel, dat in den ongenietbaren vorm van wetsartikelen nu en dan binnen ons bereik wordt gelegd. Slechts weinigen hebben een plek in hun geheugen, die geschikt is, het wezenlijke daarvan te bewaren. Meestal achten wij ons dan ook al bijzonder veilig, wanneer wij ons in het bezit weten van een boekje, „waar het in staat”. Voor een jus constitutum koesteren wij, — en in dit opzicht zijn wij gewoonlijk scherp geteekend vrouwelijk —, groote minachting, en met een min of meer vage voorstelling van een jus constituendum leven wij gelukkig en gerust verder. Nu en dan, wanneer onze belangstelling voor een rechtszaak gaande wordt gemaakt, waarin de verbluffende woordenschat van den rechter en ten slotte de einduitspraak ons verbijsteren, voelen wij onze onkunde weder ten volle. Dan voelen wij diep, dat wij een scherper voorstelling van

recht dan van het recht hebben, en zoeken steun en bescherming elders. Onze commissie voor de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van den geneesheer en een voorstel op de agenda van de huidige vergadering, zijn hiervan het uitvloeisel.

Gelukkig worden wij, in weêrwil van onze, laat ik maar zeggen, groote onhandigheid op het gebied der wet, door de dragers van het gezag bijna altijd met de grootste lankmoedigheid behandeld: dit moge voor ons een prikkel zijn, ook aan dit gedeelte onzer verplichtingen wat meer aandacht te wijden. Dat wij dit niet doen, is grootendeels het gevolg van een eigenschap, die onzen stand maar al te vaak ontsiert, n.l. slordigheid. Dit mogen wij elkander verwijten; maar een buitenstaander moet voorzichtig zijn, met ons dit naar het hoofd te werpen! Wat onder ons overbodig is uit te spreken, moet den leek op medisch gebied herhaaldelijk duidelijk worden gemaakt: er is, buiten de brandweer, geen beroep denkbaar, dat een zoo onregelmatige dag- en nachtverdeeling eischt als dat van den geneesheer; deze staat alleen voor die onregelmatige taak, de brandweer werkt en rust in ploegen. Voor onze slordigheid geldt dit als krachtige, dikwijls afdoende verontschuldiging, maar dit mag ons niet blind maken voor de groote gevaren, die er uit voortvloeien. Niet alleen toch lijdt er onder de orde in het werk, in het gezin, in de administratie, maar ook de orde in onze ziel wordt er door bedreigd en verstoord.

Wij komen onophoudelijk in omstandigheden, die ons dwingen snel te handelen, snel te beslissen, zonder aan iemand te kunnen vragen, of wij op den goeden weg zijn. Dikwijls hebben wij gelegenheid daarna de kritiek op ons zelve toe te passen, en al naar gelang van persoonlijken aanleg, van karaktereigenschappen, is deze kritiek meer of minder scherp, meer of minder diep.

Niet altijd komt de kritiek tot haar recht: de eene gebeurtenis verdringt de andere, de eene moeilijkheid volgt op de andere, en in de beslommering van ettelijke elkander snel opvolgende beslissingen blijft de kritiek op een of meer dezer handelingen achterwege. Voor sommigen wordt dit een gewoonte: handelen naar omstandigheden snel en flink, maar daarom nog niet altijd juist, en zonder opvolgende zelfkritiek. Daar schuilt een groot gevaar: het eerste en meest voor de hand liggende is dit, dat men het als een van zelf sprekend recht gaat beschouwen, alleen te mogen beslissen, zonder raadplegen met anderen: nauw verwant met deze beschouwing is het gevoel van alleen aan zich zelf verantwoording schuldig te zijn: vraagt men zich zelve nu niet herhaaldelijk rekenschap, dan gebeuren er wellicht onverantwoorde en onverantwoordelijke dingen. Men is dan aangeland op het volstrekt onverdedigbare standpunt, van niet alleen de geschreven wet volmaakt te negeeren, maar in de plaats hiervan zoo genaamd een eigen wet, een eigen recht te volgen, die zelfs voor de meest eenvoudige ontleding geen steek zouden houden. Het ontbreken

van den tijd om zich herhaaldelijk rustig rekenschap te vragen van doen en laten, het gemis van de gelegenheid met anderen, wier kennis ruimer, wier gemoed fijner besnaard is, de zaak te bespreken, en de lichamelijke zoowel als geestelijke vermoeienis, die een dag en nacht doorgaand jagen en jachten meebrengen, ziedaar de krachtige gronden van verontschuldiging voor veel, dat eigenlijk maar slecht door den beugel kan. Dat de rechter zich in dit opzicht zoo weinig met ons bemoeit, vindt wellicht zijn oorzaak in zijn bekendheid met deze in zoo hooge mate verzachtende omstandigheden, voor een deel echter zeker ook in zijn ervaring, die hem de moeilijkheden heeft geleerd van het oordeelvellen in dergelijke gevallen. Zeker vindt s'rechters onthouding niet haar oorzaak in onbekendheid met de geruchten van euvels, die ons ten laste worden gelegd! Hoe gul is niet het publiek met zijn vernietigende kritiek, hoe weet het mijlenlang de lijst onzer zonden en tekortkomingen uit te meten! Hoe mild is het ook — laat ons eerlijkheidshalve dit er dadelijk bijvoegen — met zijn loftuiting! Wij weten, wat wij daarvan te denken hebben, en kunnen daar tegenover met *MULTATULI* zeggen: „publiek, ik veracht u”.

Of in de gedragslijn van den rechter ten onzen opzichte verandering zal komen, is een vraag, die reeds door velen met angst wordt gedaan. Gelukkig beteekent die angst niet vrees voor onderzoek, vrees voor straf, maar enkel en alleen vrees voor verstoring der goede verhouding tusschen patiënt en geneesheer: de beperking onzer vrees alleen tot dit laatste gewichtige punt sluit het rustige vertrouwen in zich, dat onderzoek ons niet tot oneer zou kunnen brengen, dat straf niet ter sprake zou komen. Is dit rustige vertrouwen de grondtoon van ons aller conscientie? Ik zal die vraag nu niet beantwoorden: wij komen er straks op terug. Laat ons den rechter en de wet voorloopig ter zijde houden: wij willen zelf rechter zijn, onze eigen wet maken en laten heerschen; maar laat ons dan ook zorgen, dat deze rechter, deze wet van de allerbeste hoedanigheid zijn! Speelt hierbij de slordigheid, die ik zooeven reeds noemde, een rol of niet? Laat ons eerlijk zijn: wanneer wij allen een dagboek hielden, zij het in nog zoo beknopte vorm, en het bijhouden hiervan als het laatste werk van den dag beschouwden, dan, — ik ben er zeker van — zou de slaap ons nu en dan ontvluchten; soms zou hij spoedig terugkeeren, dank zij het kalmeerende bewustzijn, dat morgen, gelukkig, nog kan worden goed gemaakt, wat wij heden verzuimden. Naarmate ons dagboek dikker en nauwkeuriger werd, zouden de slapelooze nachten minder talrijk worden! De opvoedende kracht van dat boek zouden wij aan lijf en ziel ondervinden en de leering opdoen, dat deze opvoeding geenszins overbodig was!

Een enkel voorbeeld, ontleend aan de ervaring van een der laatste dagen: een jong medicus, ter goeder naam en faam bekend, wordt bij een zwangere vrouw geroepen wegens waterzuchtige beenen. Hij schrijft haar daarvoor een watertje voor en vertrekt. Ik vertel u al-

vast, dat die vrouw een of twee dagen later in mijn kliniek is opgenomen met eclampsie. Had de dokter, zijn dagboek invullend, s'avonds opgeschreven: Vrouw N. N., volgens mededeeling grvida, oedema crurum, sol. Burow.", zou hem dan tijdens het schrijven niet reeds de gedachte hebben gekweld, dat zijn diagnose niets anders was dan een fraaie Latijnsche vertaling van de woorden der vrouw en zijn therapie onzin? Ik wed, dat dank zij zijn dagboekgewoonte, den volgenden morgen zijn eerste bezoek vrouw N. N. zou hebben gegolden, zijn eerste werk een behoorlijk onderzoek zou zijn geweest, en zijn therapie naar alle waarschijnlijkheid de stuipen zou hebben voorkomen, die nu het kind gedood en de moeder in ernstig levensgevaar hebben gebracht. Deed hij dit niet, dan mocht men hem of van groote onwetendheid of van slechtheid beschuldigen en hem een behoorlijke straf volgens de wetten van den Nederlandschen staat toewenschen! Wie onzer zou hem willen verdedigen? Ik ken dien dokter: hij is noch dom noch slecht: vanwaar dan zijn prullig optreden? Slordigheid, gevolg van overgroote drukte, vermoed ik. De gevaarlijke weg is voor hem begonnen, de zelfkritiek is buiten zijn gewoonten geraakt.

Het aantal voorbeelden zou gemakkelijk met vele te vermeerderen zijn: ik zie in mijn verbeelding reeds dagboekblaadjes met den treffenden regel: „vrouw X. fluor, aluin", of: vrouw Y. menorrhagie, hydrastis", of vrouw Z. ischuria paradoxa, decoctum lini" of: meneer A. dyspnoe, pulveres"! Maar ook, ik zie in mijn verbeelding in dat dagboek slechts één enkel blaadje met dergelijke kakographie: de schrijver zou zeker den invloed der bijtende beschuldiging, zwart op wit, in eigen handschrift, niet ontgaan: een tweede maal zou hem dit niet weder overkomen!

Ik zie ook nog andere merkwaardige aantekeningen: „mevrouw A., cervix-katarrh, plaatselijke behandeling met een of ander causticum; na verloop van een jaar ziet men aan mevrouw A. vijftig, honderd blaadjes gewijd, steeds met dezelfde woorden. Ja, mevrouw A. vult zelfs eenige jaargangen op deze wijze! Mevrouw B. ondergaat, volgens het register, vier, vijf narcoses voor onderzoek in korten tijd; mevrouw C. maakt herhaaldelijk kennis met de curette, mevrouw D. wordt maanden en maanden lang aan gynaecologische massage onderworpen, mevrouw E, F., G., tot Z. ondergaan operaties van beteekenis: een nuchter waarnemer verbaast zich daarbij over de veelvuldigheid van die kunstbewerkingen en denkt er het zijne van.

Wel, ik zou meenen, dat ook hier slordigheid in het spel is of kan zijn, nl. slordigheid in het denken, slordigheid in het waarnemen, slordigheid ten slotte in het voelen voor de werkelijke belangen van hen, die hun lichaam aan ons toevertrouwen.

Voor zoover in deze beschouwingen bedoeld wordt op onbetekenende kleinigheden, die wel als slordigheden gelden, maar verder geen grooten invloed uitoefenen, mag ik mijn woorden van toepassing verklaren op een groot gedeelte onzer; maar geen hunner

zou het beginnend uteruscarcinoom, den dreigenden abortus, de retroflexio uteri gravidi, of wat er verder achter de Latijnsche aantekening mocht verscholen liggen, laten voortgaan zijn patient te benadeelen. Geen hunner zou zijn geweten bezwaren met rampzalige gynaecologische polypragmasie. Evenwel, $\frac{1}{100}$ ste, $\frac{1}{10000}$ deel van onze vakbroeders blijft zich bewegen in de aangegeven, laakbare richting: het schijnt moeilijk voor hen verontschuldiging, verzachtende omstandigheden te vinden! Bij hen is geen slordigheid, zonder meer, in het spel. Misschien is zij de aanvang geweest van het kwaad, maar dit heeft dan den omvang aangenomen van een karakterfout, die tot misdadigheid leidt. Is er een onzer, die het zou betreuren, als de rechter zich in dit opzicht iets meer met ons bemoeide?

Ik kan mijn dagboek-mijmeringen niet loslaten, al loop ik gevaar van mijn onderwerp af te dwalen. Ik zou wenschen, dat ieder geneesheer de gewoonte aannam, een aantal kaarten in zijn rijtuig, in zijn studeerkamer gereed te hebben; van iederen nieuwen patiënt, of liever van ieder nieuw ziektegeval op de kaart naam van den lijder en datum van de aantekening te vermelden, met een uiterst korte omschrijving van anamnese, klachten, status praesens en therapie. Die kaartenverzameling kon nu en dan naar den naam van den zieke alfabetisch worden gerangschikt. Laat die verzameling groeien, geen nood! Hoeveel voordeel zouden dergelijke aantekeningen uit zoo menige dokterspraktijk opleveren voor navorschingen omtrent familiekwalen, verspreidingswijze van ziekten, en wat niet al! Ondersteld, dat de wet zich meer mengde in onzen arbeid, zou dan niet menigeen, dank zij zijn slordigheid, welverdienden blaam oogsten, misschien zelfs halfverdiende straf nog bovendien? Zou aan den anderen kant in de reeks van nauwkeurige, zij het dan ook korte aantekeningen, de medicus, tegen wien de omstandigheden pleitten, niet een uiterst bruikbaar middel tot rechtvaardiging bezitten?

Ik mag dit denkbeeld echter thans niet uitwerken. Slechts terloops roer ik het aan, omdat het als een middel van zelfbeoordeeling onschatbare waarde zou hebben. Reeds heeft de wet voor sommige groepen van patiënten en van medici de ontwikkeling eener dergelijke gewoonte voorbereid: na de ongevallenwet zullen weldra andere verzekeringswetten den geneesheer noodzaken tot overeenkomstige schriftelijke aantekeningen. Reeds nu put de rijksverzekeringsbank belangrijke gegevens uit de boekerij van den medicus. Reeds nu wordt deze gedwongen, voor hij de pen op het papier zet, wel te overwegen, wat hij kan verantwoorden. Nog twee stappen verder in die richting, en onze geheele praktijk wordt in korte, goed doordachte zinnen onuitwischaar vast gelegd.

Mijn verwijzen naar den invloed der verzekeringswetgeving is niet in alle opzichten in overeenstemming met de bedoeling van hetgeen ik heden te berde wilde brengen: want daar is het de wet, die ons dwingt, rekenschap te geven van doen en laten, terwijl ik in de eerste plaats niet de wet, maar het geweten op het oog heb. Het dagboek,

uit kaarten opgebouwd, hoe nuttig en wenschelijk en praktisch uitvoerbaar het mij ook toeschijne, zij dan ook, voor het oogenblik, als beeldspraak opgevat. Laat ieder onzer zich aan het eind van zijn dagtaak afvragen, of hij verantwoord is tegenover zijn geweten voor hetgeen hij deed of niet deed; of hij ook verantwoord is tegenover de wet, is van later zorg.

Wij allen zondigen dagelijks in ruime mate ten opzichte van de plichten, die ik hier op het oog heb. Indien dit niet zoo ware, indien het niet voor ons allen gold, zou ik zeker den moed missen, deze woorden tot u te richten als een eigengerechtigde Pharizeeër. Indien onze tekortkomingen niet door de omstandigheden, waaronder zij worden gepleegd, in de overgrootte meerderheid der gevallen tot uiterst geringe afmetingen werden terug gebracht, zou het voorzeker raadzaam zijn, deze bespreking met gesloten deuren te doen plaats hebben. Gelukkig kunnen wij er over spreken, zonder de oogen neer te slaan. Gelukkig kunnen wij, wanneer leeken ons toevoegen: „nu ja, medici spreken elkander altijd voor”, hoeveel beleedigends hierin ook moge klinken, rustig de schouders ophalen, overtuigd als wij zijn van de onbillijkheid, een gevolg van onbekendheid met den waren toestand. Wij spreken elkander *niet* altijd voor, evenmin als wij ons zelven altijd wenschen vrij te pleiten. Wij wenschen ook geen straffeloosheid voor ons zelven, noch voor onze vakgenooten. Ik zou zelfs wenschen, dat de wet zich meer om ons bekommerde; voor sommigen zou ik wenschen, dat zij aan de mogelijkheid dachten, dat de wet zich meer zou kunnen gaan bemoeien met hun doen en laten, opdat zij, voor wie het geweten als mentor niet krachtig genoeg werkte, dan ten minste door de wet getemperd werden in hun laakbare slordigheid.

Van vergefelijke slordigheid tot misdadige verwaarloozing of strafbaar misbruik van macht is een lange weg, al wordt hij somtijds ook met grootte snelheid afgelegd. Aan het eind van dezen weg staat de strafrechter, aan het begin ons plichtsbef, als een wachter, die keert of verbetert, wat afweer of verbetering behoeft. Halverwege behoort de organisatie onzer maatschappij op te treden. Hier ligt voor onze afdelingsraden nog een dankbaar arbeidsveld open. Dat zij het tot nog toe slechts aarzelend hebben betreden in de bedoelde richting, is begrijpelijk. Raden en leden moeten nog aan elkander gewennen, en met hoe grooter voorzichtigheid zij den juisten weg zoeken, waarop zij elkander zullen ontmoeten, des te beter. Maar het moet er toe komen, dat de bemoeiingen van den afdelingsraad zich ook in de door mij aangegeven richting uitbreiden, hoe netelig deze opdracht ook zij. Hoe hooger het gehalte van den raad, des te meer waarborgen, dat hij zijn taak met beleid, met tact zal vervullen.

Wij zijn trotsch op den glans, die over ons uitstraalt van zooveelen en van zooveel in de geneeskundige wereld: laat ons ook trotsch zijn op ons streven, om zelf alles te bestrijden, wat dien glans zou moeten dooven.